

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

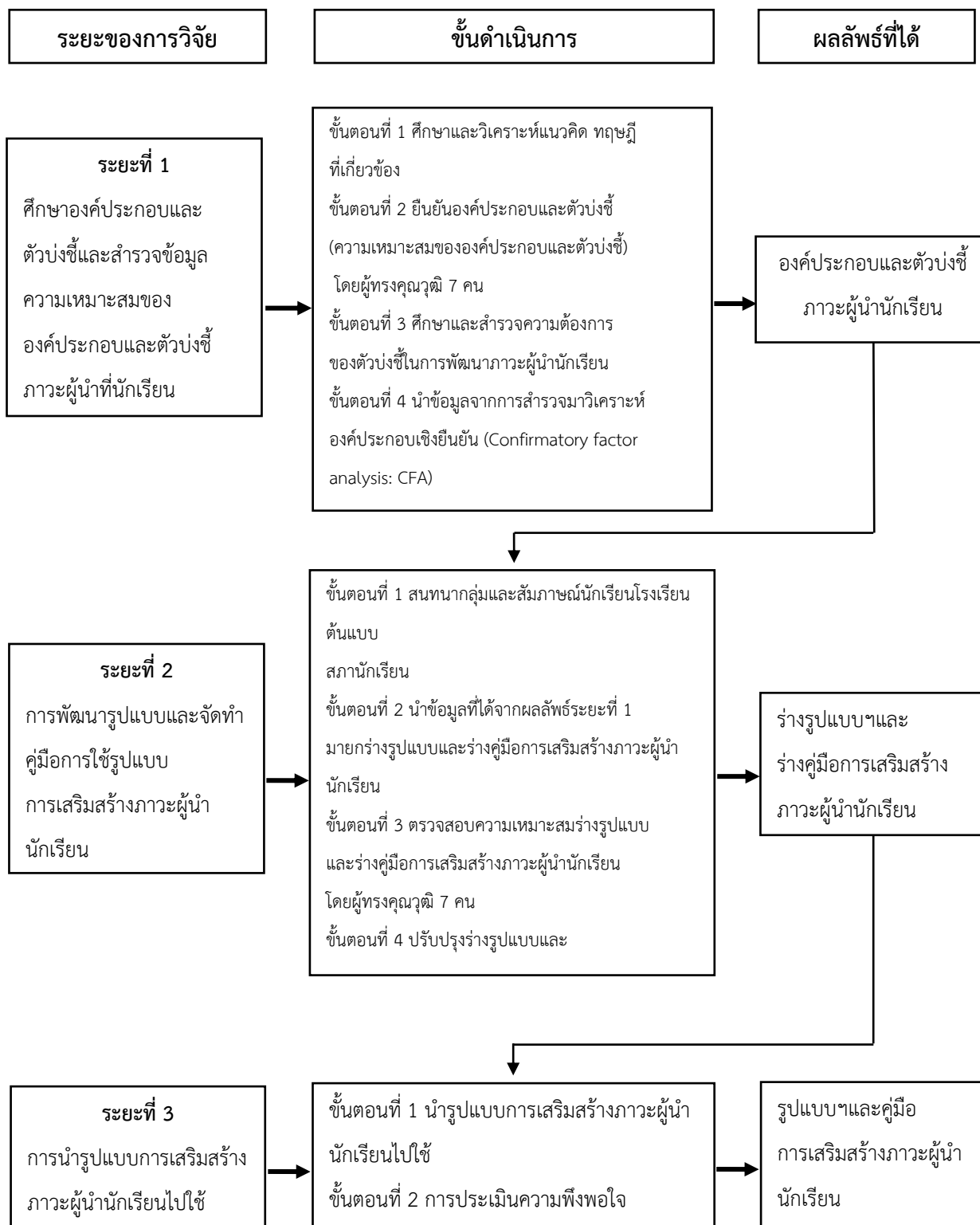
การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน โรงเรียนศรีธาตุพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยดำเนินการเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำนักเรียนและสำรวจความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำนักเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบและจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียนโรงเรียนศรีธาตุพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ระยะที่ 3 การนำรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียนไปใช้และการประเมินผลการใช้รูปแบบการเสริมภาวะผู้นำนักเรียนโรงเรียนศรีธาตุพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้วิจัยแสดงระยะของการวิจัย วิธีดำเนินการและผลที่คาดหวังในแต่ละระยะเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน โรงเรียนศรีธาตุพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แสดงระยะของการวิจัย วิธีการดำเนินการและผลลัพธ์ที่ได้ในแต่ละระยะ เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียนโรงเรียนศรีธาตุพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 ระยะของการวิจัย วิธีการดำเนินการและผลผลลัพธ์ที่ได้ในแต่ละระยะเกี่ยวกับการพัฒนาแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน โรงเรียนศรีธาดุพิทยาคม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

**ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำนักเรียนและสำรวจความเหมาะสมของ
องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำนักเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**

การศึกษาระยะนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบและปัจจัยต่าง ๆ ที่สามารถนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในระยะนี้มีขั้นตอนการดำเนินการศึกษา ดังนี้

1. ศึกษาและวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำนักเรียน ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำนักเรียน ทั้งองค์ประกอบภาวะผู้นำและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำนักเรียน นำมาสังเคราะห์ได้ ดังนี้

1.1 ผู้วิจัยสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำนักเรียนโรงเรียนศรีธาตุพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย องค์ประกอบภาวะผู้นำนักเรียน มี 9 องค์ประกอบ คือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านทักษะการแก้ปัญหา ด้านความเสียสละ ด้านความรับผิดชอบ ด้านวิสัยทัศน์ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และความรอบรู้/มีความรู้ รายละเอียดประกอบด้วย

1) ด้านมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกถึงการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่นเป็นศิลปะในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีทางสังคม ระหว่างบุคคลกับบุคคล บุคคลกับกลุ่มคณะบุคคล ทั้งทางกายและทางจิตใจที่ก่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดความรักใคร่ชอบพอกและแสดงความร่วมมือที่ดีต่อกันในการทำงานเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของตนเองขององค์กร

2) ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกถึงคุณลักษณะสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยให้คนเราสามารถทำสิ่งต่าง ๆ ประสบความสำเร็จ ปราศจากความกลัวและความล้มเหลว ช่วยให้เรามีความเป็นตัวของตัวเอง กล้าคิดกล้าแสดงออก ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม ทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความมั่นใจ ยอมรับผลที่เกิดขึ้นด้วยความพอใจและภาคภูมิใจ สามารถเผชิญเหตุการณ์ต่าง ๆ และแก้ไขปัญหาด้วยความรู้สึกที่มั่นคง อันเป็นคุณลักษณะของผู้ที่มีสุขภาพจิตดี มีความสุขในการดำรงชีวิตเด็กที่มีความรู้สึกนึกคิดที่ดีต่อตนเอง มองเห็นและแน่ใจว่าตนมีลักษณะต่าง ๆ เช่น ความสามารถ ความรับผิดชอบ ที่จะช่วยเหลือให้ตนเองให้ประสบผลสำเร็จได้

3) ด้านทักษะการแก้ปัญหา หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกถึงการคิดแก้ปัญหาเป็นการคิดที่ต้องใช้ความสามารถมาพิจารณาตัดสินปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อขจัดให้หมดไป

และบรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์ในชีวิตประจำวันที่ต้องใช้สติปัญญา ในการพยายามหาทางมุ่งไปสู่จุดมุ่งหมายที่ยังคลุมเครือและเลือกสถานการณ์ที่เหมาะสมในแต่ละ สถานการณ์ในการแก้ปัญหานั้น

4) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกถึงความถูกต้องตรงไปตรงมาด้วยความบริสุทธิ์ใจ ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น การพูดแต่สิ่งที่เป็นจริงไม่กลับกลอกไม่มีเล่ห์เหลี่ยม ไม่คดโกง ไม่หาผลประโยชน์และเอาเปรียบในทางมิชอบ มีความจริงใจ ปลอดจากความรู้สึกลำเอียงหรืออคติ ผู้ที่มีความซื่อสัตย์ คือ ผู้ที่มีความประพฤติตรง ทั้งต่อหน้าที่ ต่อวิชาชีพ ตรงต่อเวลา ไม่ใช่เล่ห์กล คดโกง ทั้งทางตรงและทางอ้อม รับรู้หน้าที่ของตนเองและปฏิบัติอย่างเต็มที่ถูกต้อง

5) ด้านความเสียสละ หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกถึงการละความเห็นแก่ตัว ยินยอมและเต็มใจที่จะสละทั้งเวลา ร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อุทิศต่อการบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม ไม่ยึดประโยชน์เอามาเป็นของตนและพวกพ้อง

6) ด้านความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกถึงภาระหน้าที่ที่บุคคลได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติซึ่งจะต้องปฏิบัติด้วยความตั้งใจจริง ประกับการเอาใจใส่ ในการปฏิบัติหน้าที่การทำงานตามที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วงด้วยความมานะพยายาม เอาใจใส่ และตรงต่อเวลาเพื่อให้งานนั้นสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

7) ด้านวิสัยทัศน์แห่งผู้นำ หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกถึงการมีวิสัยทัศน์ที่เป็นภาพของบุคคลที่มองเห็นผลสำเร็จในอนาคตขององค์กรผ่านกระบวนการคิด การรับรู้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ความคิดจากข้อมูลปัจจุบันที่มีความน่าเชื่อถือ น่าสนใจ สามารถมองเห็นเป้าหมาย ความหวัง ค่านิยมและความน่าเชื่อถือขององค์กร

8) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกถึงกระบวนการทางความคิดที่คิดหลากหลายแง่มุม เป็นการเชื่อมโยงความรู้เก่าและความรู้ใหม่ หรือจากประสบการณ์มารวมกันเพื่อนำไปสู่การคิดประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่รวมทั้งการคิดหาวิธีการแก้ปัญหาได้สำเร็จ

9) ความรอบรู้/มีความรู้ หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกถึงความมุ่งมั่นสร้างสรรค์ความรู้ความเชี่ยวชาญให้ตนเองอย่างต่อเนื่อง เป็นการพัฒนาตนเอง ทั้งทางกาย ปัญญาและอารมณ์ที่เกิดขึ้นจากการศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้า ความคุ่นเคย ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ที่สั่งสมมาจากการฟัง การคิด การปฏิบัติ การฝึกฝนวิชาการต่าง ๆ

1.2 ผู้วิจัยสรุปองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำนักเรียน

2. ยืนยันองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำนักเรียน ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ มาจัดทำแบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ เพื่อใช้ยืนยันองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำนักเรียน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน

2.1 การตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด

ผู้วิจัยนำข้อความที่แสดงถึงองค์ประกอบและตัวชี้วัดของภาวะผู้นำนักเรียน มาจัดทำเป็นเครื่องมือเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดของภาวะผู้นำนักเรียน เพื่อเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

1.2.1 เป็นนักวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก มาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 2 คน

1.2.3 เป็นผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1 คน

1.2.3 เป็นศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1 คน

1.2.4 เป็นครูผู้สอน มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก จำนวน 2 คน

1.2.5 เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1 คน

ผู้ทรงคุณวุฒิ มีรายนามดังต่อไปนี้

1) ผศ.ดร.จันทร์เพ็ญ พรหมโสภา สาขาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

2) ดร.ธัญธร ศรีวิเชียร สาขาบริหารและพัฒนาศึกษา คณะบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

3) นายเล็ก ชมื่นเขียว ผู้อำนวยการโรงเรียนศรีบุญเรืองวิทยาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19

4) นายธีระวุฒิ พิทักษ์ชน ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์ วิทยฐานะ ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20

5) ดร.สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์ ผู้ช่วยเลขาธิการสภาการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

6) ดร.แก้วกานต์ มณีจันทร์ อาจารย์วิทยาลัยเทคนิคดอนเมือง สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาจิตวิทยาการศึกษา

7) ดร.ศรีนวล ศรีหรั่ง สาขาบริหารและพัฒนาศึกษา โรงเรียนศรีธาตุพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดภาวะผู้นำนักเรียน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545: 102) ได้แก่ เหมาะสมที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ซึ่งแต่ละระดับมีค่าคะแนน และความหมาย ดังนี้

- 5 หมายถึง องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่มีความเหมาะสม ระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่มีความเหมาะสม ระดับมาก
- 3 หมายถึง องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่มีความเหมาะสม ระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่มีความเหมาะสม ระดับน้อย
- 1 หมายถึง องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่มีความเหมาะสม ระดับน้อยที่สุด

2.3 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

- 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินเพื่อกำหนดขอบเขตและแนวทางในการออกแบบเครื่องมือในการเก็บข้อมูล
- 2) ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสร้างแบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดภาวะผู้นำนักเรียน
- 3) นำแบบประเมินความเหมาะสมของ องค์ประกอบและตัวชี้วัดภาวะผู้นำนักเรียน เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจและให้คำแนะนำ
- 4) ปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดภาวะผู้นำนักเรียนตามคำแนะนำผู้ทรงคุณวุฒิ
- 5) นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อประเมินความเหมาะสม

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิด้วยตนเอง

2.5 การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

2.5.1 การจัดกระทำข้อมูล

- 1) ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ แต่ละฉบับ
- 2) ตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ต่อไปนี้
 - 5 หมายถึง องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ มีความเหมาะสม ระดับมากที่สุด
 - 4 หมายถึง องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ มีความเหมาะสม ระดับมาก
 - 3 หมายถึง องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ มีความเหมาะสม ระดับปานกลาง
 - 2 หมายถึง องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ มีความเหมาะสม ระดับน้อย

1 หมายถึง องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ มีความเหมาะสม ระดับน้อยที่สุด

2.5.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และแปลผลค่าเฉลี่ยโดยใช้เกณฑ์ต่อไปนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545: 102) สำหรับผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำ พบว่า มีความเหมาะสมโดยอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
4.51 – 5.00	องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่มีความเหมาะสมมากที่สุด
3.51 – 4.50	องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่มีความเหมาะสมมาก
2.51 – 3.50	องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่มีความเหมาะสมปานกลาง
1.51 – 2.50	องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่มีความเหมาะสมน้อย
1.00 – 1.50	องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่มีความเหมาะสมน้อยมาก

2.6 ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ตอนที่ 3 ของแบบประเมิน ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้พิจารณาให้ผู้วิจัยรวมองค์ประกอบของภาวะผู้นำนักเรียน เนื่องจากมีตัวบ่งชี้ที่คล้ายกันโดยให้เหลือองค์ประกอบของภาวะผู้นำนักเรียน 7 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ด้านมนุษยสัมพันธ์ 2) ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง 3) ด้านทักษะการแก้ปัญหา 4) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต 5) ด้านความเสียสละ 6) ด้านความรับผิดชอบ และ 7) ด้านวิสัยทัศน์แห่งผู้นำ

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาและสำรวจความต้องการตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำนักเรียน กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร ครูที่รับผิดชอบงานกิจการนักเรียน ตัวแทนคณะกรรมการนักเรียน/สถานนักเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2558 จากสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 2,234 แห่ง

2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อศึกษาเหมาะสมของตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำนักเรียน ได้แก่ ผู้บริหาร ครูที่รับผิดชอบงานกิจการนักเรียน ตัวแทนคณะกรรมการนักเรียน/สถานนักเรียน ปีการศึกษา 2558 โดยใช้ตารางของ Krejcie และ Morgan Robert V. Krejcie and Eayle W. Morgan. Educational and Psychological Measurement, 1970, 608-609) ได้กลุ่มตัวอย่างสถานศึกษา จำนวน 331 แห่ง

ขั้นที่ 2 แบ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ออกเป็น 4 กลุ่ม กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 50 ของจำนวนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแต่ละกลุ่มโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Sample random sampling) ดังนี้

กลุ่มที่ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1-10 เลือกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 1,3,5,7,9

กลุ่มที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11-20 เลือกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 11,13,15,17,19

กลุ่มที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21-30 เลือกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 21,23,25,27,29

กลุ่มที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31-42 เลือกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 31,33,35,37,39

จากนั้นกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 10 ของกลุ่มสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (นภาพรณ์ จันทศัพท์และคณะ. 2549: 105) ได้สถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 116 แห่ง ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 348 คน ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหาร ครูที่รับผิดชอบงานกิจการนักเรียน ตัวแทนคณะกรรมการนักเรียน/สภานักเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังแสดงดังตาราง 3

ตาราง 3 กลุ่มสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาและจำนวนสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

สพม.กลุ่มที่ 1	จำนวนโรงเรียน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
สพม. 1	67	7
สพม. 3	47	5
สพม. 5	64	6
สพม. 7	44	4
สพม. 9	61	6
รวม	283	28
สพม.กลุ่มที่ 2	จำนวนโรงเรียน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
สพม. 11	66	7
สพม. 13	44	4
สพม. 15	45	5
สพม. 17	38	4
สพม. 19	52	5
รวม	245	25
สพม.กลุ่มที่ 3	จำนวนโรงเรียน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
สพม. 21	56	6
สพม. 23	45	5
สพม. 25	84	8
สพม. 27	60	6
สพม.กลุ่มที่ 3	จำนวนโรงเรียน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
สพม. 29	81	8
รวม	326	33
สพม.กลุ่มที่ 4	จำนวนโรงเรียน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
สพม. 31	50	5
สพม. 32	85	9
สพม. 33	46	5
สพม. 35	46	5
สพม. 37	58	6
รวม	285	30

ชั้นที่ 3 สุ่มสถานศึกษาแต่ละสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา แบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ได้สถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 116 แห่ง ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 348 คน ดังนี้

กลุ่มที่ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1-10 เลือกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 1,3,5,7,9 ได้สถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 28 แห่ง ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 84 คน

กลุ่มที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11-20 เลือกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 11,13,15,17,19 ได้สถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 25 แห่ง ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 75 คน

กลุ่มที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21-30 เลือกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 21,23,25,27,29 ได้สถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 33 แห่ง ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 99 คน

กลุ่มที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31-42 เลือกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 31,33,35,37,39 ได้สถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 แห่ง ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 90 คน

จากตาราง 3 กำหนดผู้ให้ข้อมูลจากสถานศึกษากลุ่มตัวอย่างที่สุ่มได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 348 คน จากสถานศึกษา จำนวน 116 แห่ง

ขั้นตอนที่ 4 นำข้อมูลจากการสำรวจมาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

(Confirmatory factor analysis: CFA) ดำเนินการโดยนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis: CFA) โดยใช้โปรแกรม Amos ในขั้นนี้เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis: CFA) เพื่อทดสอบความสอดคล้องของโมเดล วิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ การสร้างสเกลองค์ประกอบย่อยด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis) และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง (Second – order confirmatory factor analysis) โดยใช้ค่าไค-สแควร์ : chi - square statistics ดัชนี GFI : Goodness-of Fit Index ดัชนี AGFI : Adjusted goodness-of fit Index และ RMSEA : Root mean square error of approximation ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis: CFA) เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างระหว่างโมเดล สมการโครงสร้างกับข้อมูลเชิงประจักษ์

4.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามเพื่อสำรวจความต้องการตัวบ่งชี้ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน ที่ได้จากขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถาม ประกอบด้วย 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 ความต้องการองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) (บุญชม ศรีสะอาด. 2545: 102) ตามแนวคิดของ Likert (Likert type) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ซึ่งแต่ละระดับมีค่าคะแนน และความหมาย ดังนี้

- 5 หมายถึง มีความต้องการองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ในการพัฒนาภาวะผู้นำนักเรียน มากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความต้องการองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ในการพัฒนาภาวะผู้นำนักเรียน มาก
- 3 หมายถึง มีความต้องการองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ในการพัฒนาภาวะผู้นำนักเรียน ปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความต้องการองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ในการพัฒนาภาวะผู้นำนักเรียน น้อย
- 1 หมายถึง มีความต้องการองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ในการพัฒนาภาวะผู้นำนักเรียน น้อยที่สุด

4.2 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ระยะที่ 1 เป็นแบบสอบถามความต้องการองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

4.2.1 ศึกษาหลักเกณฑ์และการสร้างแบบสอบถามความต้องการองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert)

4.2.2 ร่างแบบสอบถามความต้องการองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน ตามกรอบแนวคิดภาวะผู้นำนักเรียน

4.3.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อพิจารณาความถูกต้องของภาษาและข้อคำถาม

4.3.4 ปรับปรุงแบบสอบถาม ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบ
 ตรวจพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และความครอบคลุมของแบบสอบถามสำรวจความต้องการ
 องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน สำหรับเกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือก
 ผู้ทรงคุณวุฒิ มีคุณสมบัติ ดังนี้

- 1) จบการศึกษาทางด้านการบริหารการศึกษาระดับปริญญาเอก หรือ
- 2) เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการบริหารการศึกษาในตำแหน่งผู้บริหาร
 การศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือ
- 3) เป็นผู้ที่มีตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่าเชี่ยวชาญพิเศษ หรือ
- 4) เป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาวัยรุ่น

โดยผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามความต้องการองค์ประกอบ
 และตัวบ่งชี้ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน จำนวน 5 คน ดังนี้

- 1) ผศ.ดร.จันทร์เพ็ญ พรหมโสภาก สาขาจิตวิทยาและการแนะแนว
 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
- 2) ดร.แก้วกานต์ มณีจันทร์ อาจารย์วิทยาลัยเทคนิคดอนเมือง
 สาขาจิตวิทยาการศึกษา
- 3) อาจารย์ ดร.ธัญญธร ศรีวิเชียร สาขาบริหารและพัฒนการศึกษา
 คณะบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- 4) นายเล็ก ชมื่นเขียว ตำแหน่ง ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญโรงเรียน
 ศรีบุญเรืองวิทยาการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19
- 5) นายธีระวุฒิ พิทักษ์ชน ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์ วิทยฐานะ
 ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20

4.3 การหาคุณภาพของแบบสอบถามความต้องการตัวบ่งชี้ในการเสริมสร้างภาวะ
 ผู้นำนักเรียน เป็นการประเมินความสอดคล้องของข้อคำถาม เลือกตัวบ่งชี้ที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป
 ปรากฏว่ามีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80 - 1.00

ให้คะแนน +1 แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสามารถวัดได้

ให้คะแนน 0 ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสามารถวัดได้

ให้คะแนน -1 แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่สามารถวัดได้

4.4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหาร
 ครูที่รับผิดชอบงานกิจการนักเรียนและนักเรียนตัวแทนกรรมการนักเรียน โรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่
 การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบความชัดเจน

ของภาษาและนำไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา Cronbach's Alpha (Cronbach's alpha coefficient) ตอนที่ 2 มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.95

4.5 จัดพิมพ์แบบสอบถามความต้องการองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ในการเสริมสร้าง ภาวะผู้นำนักเรียน เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

4.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการส่งหนังสือพร้อมแบบสอบถาม เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 348 ฉบับ ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 323 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 92.82

4.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลที่มีลักษณะแบบ ตรวจสอบรายการ (Checklist) วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ร้อยละ และข้อมูลมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยตรวจให้คะแนนความต้องการ ตัวบ่งชี้ในการพัฒนาภาวะผู้นำนักเรียนตามเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545: 103) ดังนี้

- 5 หมายถึง มีความต้องการองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ในการเสริมสร้าง ภาวะผู้นำนักเรียน มากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความต้องการองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ในการเสริมสร้าง ภาวะผู้นำนักเรียน มาก
- 3 หมายถึง มีความต้องการองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ในการเสริมสร้าง ภาวะผู้นำนักเรียน ปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความต้องการองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ในการเสริมสร้าง ภาวะผู้นำนักเรียน น้อย
- 1 หมายถึง มีความต้องการองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ในการเสริมสร้าง ภาวะผู้นำนักเรียน น้อยที่สุด

เกณฑ์แปลความหมายค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด. 2545: 103) ดังนี้

- 4.51 – 5.00 แปลความว่า มีความต้องการองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียนอยู่ใน ระดับมากที่สุด
- 3.51 – 4.50 แปลความว่า มีความต้องการองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียนอยู่ใน ระดับมาก

2.51 – 3.50 แปลความว่า มีความต้องการองค์ประกอบและตัวบ่งชี้
ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียนอยู่ใน
ระดับปานกลาง

1.51 – 2.50 แปลความว่า มีความต้องการองค์ประกอบและตัวบ่งชี้
ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียนอยู่ใน
ระดับน้อย

1.00 – 1.50 แปลความว่า มีความต้องการองค์ประกอบและตัวบ่งชี้
ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียนอยู่ใน
ระดับน้อยที่สุด

2) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis : CFA) ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำนักเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยมีขั้นตอนตามลำดับ โดยวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ Amos ค่าสถิติสำคัญที่ใช้ตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (สมบัติ ท้ายเรือคำ. 2552: 222-223) ดังนี้

2.1) ค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-square statistic) ควรมีค่าต่ำมาก ยิ่งเข้าใกล้ศูนย์แสดงว่าโมเดลสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2.2) ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (Relative chi-square) เป็นค่าสถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบระดับความกลมกลืนระหว่างโมเดลที่มีค่าองศาอิสระเท่ากัน โดยมีค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ไม่เกิน 3.00

2.3) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน GFI (Goodness of fit) มีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 โดยค่าดัชนี GFI ควรมีค่ามากกว่า 0.90 แสดงว่าโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2.4) ค่าดัชนีวัดระดับกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว AGFI (Adjusted goodness of fit) มีค่าที่ได้จากการปรับแก้ดัชนี GFI เมื่อคำนึงถึงขนาดกลุ่มตัวอย่าง ดังนั้น เพื่อปรับแก้ให้ใกล้เคียงกับค่าประชากรจึงทำการปรับแก้ ซึ่งการปรับแก้ต้องคำนึงถึงจำนวนตัวแปร กลุ่มตัวอย่าง และองศาความอิสระค่าที่ได้จะต้องต่ำกว่า GIF เสมอ

2.5) ค่าดัชนีวัดระดับกลมกลืนเปรียบเทียบ CFI (Comparative of fit) มีระหว่าง 0 ถึง 1 ควรมีค่ามากกว่า 0.95 แสดงว่าโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2.6) ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน มีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 ถ้ามีค่าต่ำกว่า 0.08 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2.7) ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ RMSEA (Root mean square error of approximation) มีระหว่าง 0 ถึง 1 ควรมีค่ามากกว่า 0.95

แสดงว่าโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1

2.8) การสร้างสเกลองค์ประกอบและการสร้างตัวบ่งชี้รวม มีวิธีการคำนวณเหมือนกัน คือ คำนวณจากผลคูณระหว่างสัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบกับคะแนนมาตรฐานของตัวบ่งชี้

**ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบและจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน
โรงเรียนศรีธาตุพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**

ขั้นตอนที่ 1 สันทนากลุ่มและสัมภาษณ์นักเรียนโรงเรียนต้นแบบสภานักเรียน (Best practices) จำนวน 3 โรงเรียน โดยการเลือกแบบเจาะจง ตามเกณฑ์การพิจารณา คือ

1. โรงเรียนมีผลงานดีเด่นเป็นที่ประจักษ์เป็นที่ยอมรับโดยทั่วกัน
2. โรงเรียนได้รับรางวัลโรงเรียนต้นแบบสภานักเรียนไม่ต่ำกว่าระดับภาค

รายละเอียดการดำเนินการในขั้นตอนนี้มีดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหาร ครูที่รับผิดชอบงานกิจการนักเรียน และนักเรียน คณะกรรมการนักเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีเป็นต้นแบบสภานักเรียน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยประเด็นการสัมภาษณ์ครอบคลุมองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำนักเรียน มีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบและศึกษาเกณฑ์การคัดเลือกโรงเรียนต้นแบบสภานักเรียน

2.2 ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างแบบสนทนากลุ่มและแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

2.3 สร้างแบบสนทนากลุ่มและแบบสัมภาษณ์ครอบคลุมองค์ประกอบภาวะผู้นำนักเรียนแล้วนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ

2.4 นำแบบสนทนากลุ่มและแบบสัมภาษณ์ ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ประเมินความสอดคล้อง ความครอบคลุมเนื้อหา ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นชุดเดียวกับที่ตรวจสอบแบบสอบถามระยะที่ 1 ขั้นตอนที่ 4 ข้อ 4.2.4

2.5 ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิและดำเนินการจัดพิมพ์ฉบับจริงเพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีหนังสือราชการถึงผู้อำนวยการโรงเรียน เป้าหมาย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้ข้อมูล และประสานงานทางโทรศัพท์ กำหนดนัดหมาย วันเวลาขอสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องด้วยตนเอง โดยผู้วิจัยได้เลือกโรงเรียนต้นแบบสภานักเรียน (Best practices) ดังนี้

1) โรงเรียนกนกศิลป์พิทยาคม ตำบลชุมเห็ด อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นโรงเรียนต้นแบบสภานักเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ได้รับรางวัลโรงเรียนต้นแบบสภานักเรียนระดับภาค ดำเนินการสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์ ในวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2558 ช่วงเวลา 09.00 น.-16.00 น.

2) โรงเรียนลานทรายพิทยาคม ตำบลบะ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 ได้รับรางวัลโรงเรียนต้นแบบสภานักเรียนระดับประเทศ ดำเนินการสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์ ในวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2558 ช่วงเวลา 09.00 น.-16.00 น.

3) โรงเรียนจักรคำคณาทร ตำบลในเมือง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 ได้รับรางวัลโรงเรียนต้นแบบสภานักเรียนระดับประเทศ ดำเนินการสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์ ในวันที่ 12 มีนาคม 2558 ช่วงเวลา 09.00 น.-16.00 น.

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล โดยการสร้างข้อสรุปจากเนื้อหา จากการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ จากโรงเรียนที่เป็นต้นแบบสภานักเรียน 3 แห่ง

ขั้นตอนที่ 2 นำข้อมูลที่ได้จากผลลัพธ์ระยะที่ 1 มาयर่างรูปแบบและร่างคู่มือการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน โรงเรียนศรีธาตุพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

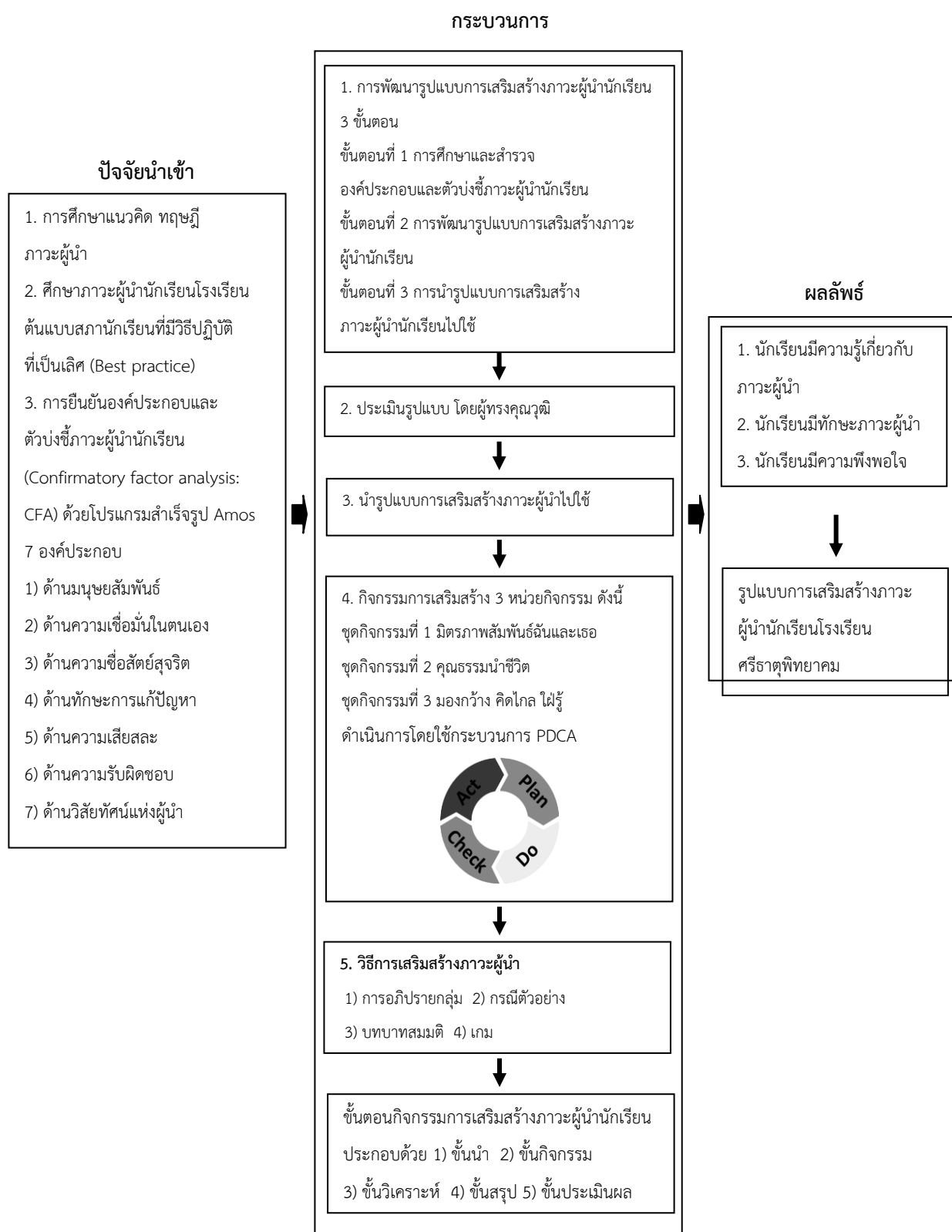
2.1 สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำนักเรียน

2.2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสำรวจความเหมาะสมของภาวะผู้นำนักเรียนและการศึกษารูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียนโดยใช้โรงเรียนต้นแบบสภานักเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best practice) มาพิจารณาใช้เพื่อยกร่างรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน

2.3 ปรับปรุงร่างรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน โรงเรียนศรีธาตุพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

โดยการหลอมรวมและจัดองค์ประกอบต่าง ๆ พร้อมทั้งจัดทำร่างคู่มือการใช้รูปแบบการเสริมสร้าง
ภาวะผู้นำนักเรียน

2.3.1 ร่างรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน โรงเรียนศรีธำตุพิทยาคม สำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ดังภาพประกอบ 5

ภาพประกอบ 5 รังรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียนโรงเรียนศรีธาตุนิเทศศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากภาพประกอบ 5 ร่างรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน พบว่า
มีกระบวนการ ดังนี้

1. ด้านปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย

1.1 การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ภาวะผู้นำ

1.2 ศึกษาภาวะผู้นำนักเรียนโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ

(Best practice)

1.3 การยืนยันองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำนักเรียน (Confirmatory factor analysis: CFA) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป Amos องค์ประกอบ 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านมนุษยสัมพันธ์ 2) ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง 3) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต 4) ด้านทักษะการแก้ปัญหา 5) ด้านความเสียสละ 6) ด้านความรับผิดชอบ และ 7) ด้านวิสัยทัศน์แห่งผู้นำ

2. ด้านกระบวนการ

2.1 การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน 3 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำนักเรียน

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน

ขั้นตอนที่ 3 การนำรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียนไปใช้ และการประเมินผลการนำรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำไปใช้

2.2 รูปแบบการจัดกิจกรรมดำเนินกิจกรรมการเสริมสร้าง 3 หน่วยกิจกรรม ดังนี้

1) ชุดกิจกรรมที่ 1 มิตรภาพสัมพันธ์ฉันและเธอ 2) ชุดกิจกรรมที่ 2 คุณธรรมนำชีวิต 3) ชุดกิจกรรมที่ 3 มองกว้าง คิดไกล ใฝ่รู้ ผู้วิจัยดำเนินกิจกรรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน ด้วยกระบวนการ PDCA พัฒนาคุณภาพของวิธีการดำเนินงานการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน ประกอบด้วย ขั้นตอน 4 ขั้น คือ วางแผน-ปฏิบัติ-ตรวจสอบ-ปรับปรุงการดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอน PDCA ขั้นตอนการนำรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำไปใช้ มีรายละเอียด ดังนี้

1) Plan (วางแผน) การกำหนดเป้าหมาย/วัตถุประสงค์ในการดำเนินงานวิธีการและขั้นตอนที่จำเป็นเพื่อให้การดำเนินงาน บรรลุเป้าหมายในการวางแผนจะต้องทำความเข้าใจกับเป้าหมาย วัตถุประสงค์ให้ชัดเจน

2) DO (ปฏิบัติ) การปฏิบัติให้เป็นไปตามแผนที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งก่อนที่จะปฏิบัติงานใด ๆ จำเป็นต้องศึกษาข้อมูลและเงื่อนไขต่าง ๆ ของวิธีการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน วิธีการและขั้นตอน ที่ได้กำหนดไว้และจะต้องเก็บรวบรวมที่เกี่ยวข้องไว้ด้วยเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินงานในขั้นตอนต่อไป

3) Check (ตรวจสอบ) เป็นกิจกรรมที่มีขึ้นเพื่อประเมินผลว่า มีการปฏิบัติงานตามแผน หรือไม่มีปัญหาเกิดขึ้นในระหว่างการปฏิบัติงานหรือไม่ เนื่องจากในการดำเนินงานใด ๆ มักจะเกิดปัญหาแทรกซ้อนที่ทำให้การดำเนินงานไม่เป็นไปตามแผนอยู่เสมอ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อประสิทธิภาพ และคุณภาพของการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพของการวิธีการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน

4) Act (การปรับปรุง) เป็นกิจกรรมที่มีขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นหลังจากได้ทำการตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียนแล้ว การปรับปรุงอาจเป็นการแก้ไขแบบเร่งด่วน เฉพาะหน้า หรือการค้นหาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหา เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำรอยเดิม การปรับปรุงอาจนำไปสู่การกำหนดมาตรฐานของวิธีการ ทำงานที่ต่างจากเดิมช่วยให้การวางแผน มีความสมบูรณ์และมีคุณภาพ

2.3 วิธีการเสริมสร้างภาวะผู้นำ ประกอบด้วย 1) การอภิปรายกลุ่ม 2) กรณีตัวอย่าง 3) บทบาทสมมติ และ 4) เกม ดังนี้

1) การอภิปรายกลุ่ม หมายถึง กระบวนการที่ทำให้สมาชิกในกลุ่มสนทนาแลกเปลี่ยน ข้อมูล ข่าวสาร ความคิดเห็นในสถานการณ์ที่กำหนดในด้านการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 เพื่อให้นักเรียนพิจารณาข้อตกลงที่จะแก้ปัญหาในเรื่องนั้น ๆ ด้วยหลักการอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นนำ วิทยากรสนทนา พูดคุย กับนักเรียนเกี่ยวกับการอภิปรายกลุ่ม วัตถุประสงค์ของการอภิปรายกลุ่ม โดยเน้นให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการสนทนา โต้ตอบ เพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจตรงกัน

ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินการ วิทยากรชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับกฎ กติกา และแนวปฏิบัติต่าง ๆ ในการอภิปรายกลุ่ม เพื่อให้นักเรียนทุกคนทราบและเข้าใจตรงกัน เพื่อให้นักเรียนสามารถร่วมกิจกรรมได้อย่างถูกต้อง จากนั้นจึงให้นักเรียนทุกคนลงมือปฏิบัติจริงตามกิจกรรมที่กำหนด

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุปและประยุกต์ใช้ วิทยากรและนักเรียนทุกคนช่วยกันสรุปโดยการอภิปราย และแสดงความคิดเห็นซึ่งกันและกัน อาจดึงมาจากประสบการณ์โดยตรงของนักเรียนเอง หรือจากสิ่งที่ได้รับในกิจกรรม แล้วหาข้อสรุปให้เป็นหลักการของตนเอง เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันได้

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผล การประเมินผลทำเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ประเมินผล จากใบงานในทำกิจกรรมโดยระบุกิจกรรมที่จะวัดกับวัตถุประสงค์ของกิจกรรม และส่วนที่ 2 คือ คณะวิทยากรประเมินผลนักเรียนจากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการร่วมทำกิจกรรม

2) กรณีตัวอย่าง หมายถึง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยนำเอากรณีเรื่องราว ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริงหรือมีส่วนใกล้เคียงกับชีวิตประจำวัน มาปรับในส่วนของตัวบุคคลเหตุการณ์

และสิ่งแวดล้อมเพื่อให้สอดคล้องกับกิจกรรม แล้วเสนอเป็นตัวอย่างให้นักเรียนได้ศึกษาโดยตั้งประเด็นปัญหาให้นักเรียนได้อภิปรายแสดงความคิดเห็นร่วมกัน เป็นการเสริมสร้างให้นักเรียนมีพัฒนาการและทักษะในเรื่องการคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจ การให้เหตุผลและมีแนวทางในการแก้ปัญหาได้โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นนำ วิทยากรสนทนากับนักเรียน ถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกรณีตัวอย่าง โดยเน้นให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการสนทนา

ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินการ เสนอกรณีตัวอย่างพร้อมทั้งตั้งคำถามและประเด็นเพื่อให้นักเรียนได้อภิปรายร่วมกัน

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุปและประยุกต์ใช้ ให้นักเรียนสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกันและผู้ดำเนินกิจกรรมสรุปเพิ่มเติม

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผลการประเมินผลทำเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ประเมินผลจากใบงานในทำกิจกรรมโดยระบุกิจกรรมที่จะวัดกับวัตถุประสงค์ของกิจกรรม และส่วนที่ 2 คือ คณะวิทยากรประเมินผลนักเรียนจากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการทำกิจกรรม

3) บทบาทสมมติ หมายถึง กิจกรรมการแสดงออกของนักเรียนตามบทบาทในสถานการณ์ที่กำหนดขึ้นให้นักเรียนแสดงออกตามที่ตนคิดว่าควรจะเป็นโดยไม่มีการฝึกซ้อมมาก่อน และถือเอาการแสดงออกทั้งความรู้สึกและพฤติกรรมของผู้แสดงมาเป็นข้ออภิปราย โดยมีขั้นตอนต่างๆ ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการ วิทยากรกำหนดขอบเขตและสถานการณ์ให้ชัดเจนในการแสดงบทบาทสมมติ

ขั้นที่ 2 ขั้นแสดง

1) วิทยากรสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับรายละเอียดต่าง ๆ ในการแสดงบทบาทสมมติ เพื่อให้ทุกคนทราบและเข้าใจตรงกัน เพื่อให้นักเรียนสามารถร่วมกิจกรรมได้อย่างถูกต้อง

2) วิทยากรให้นักเรียนช่วยกันจัดฉากเพื่อให้การแสดงบทบาทสมมติใกล้เคียงกับความเป็นจริง

3) วิทยากรให้นักเรียนอาสาสมัครเป็นผู้แสดง ซึ่งจะมีการผลัดเปลี่ยนผู้แสดงให้แสดงครบทุกคน เพื่อให้มีประสบการณ์ในการแสดงแต่ละครั้ง

4) วิทยากรให้นักเรียนที่ไม่ได้แสดงบทบาทสมมติ เป็นผู้สังเกตการณ์การแสดง

5) ก่อนเริ่มแสดงผู้วิจัยให้นักเรียนลองแสดงบทบาทต่าง ๆ เพื่อช่วยขจัดความตื่นเต้นวิตกกังวล

6) วิทยากรให้ผู้แสดง แสดงตามบทบาทที่ตนได้รับ

ขั้นที่ 3 ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง เมื่อผู้แสดง แสดงจบแล้ว วิทยากรให้ผู้แสดงและผู้สังเกตการณ์อภิปรายร่วมกัน เกี่ยวกับบทบาทการแสดงของผู้แสดงของแต่ละคนว่าเป็นอย่างไร โดยไม่มุ่งเน้นว่าใครแสดงดีหรือไม่ดี แต่จะมุ่งเน้นว่าการแสดงครั้งนี้มีประโยชน์กับนักเรียนมากน้อยเพียงใด

ขั้นที่ 4 ขั้นแสดงเพิ่มเติม หลังจากการวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดงแล้ว กลุ่มอาจเสนอความคิดใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาหรือตัดสินใจ หรือหากการแสดงครั้งแรกยังไม่ได้เป็นผลที่น่าพอใจ วิทยากรอาจให้มีการแสดงซ้ำ หรือเพิ่มเติมเพื่อดูผลอีกครั้งหนึ่ง หากการแสดงใหม่นี้ไม่จำเป็น วิทยากรสามารถข้ามไปขั้นที่ 5 ได้เลย

ขั้นที่ 5 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป วิทยากรให้นักเรียนแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน สรุปข้อคิดและประโยชน์ที่ได้รับจากการแสดงบทบาทสมมติ และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมอีกครั้งหนึ่ง

ขั้นที่ 6 ขั้นประเมินผล การประเมินผลทำเป็น 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 ประเมินผลจากใบงานในทำยกิจกรรมโดยระบุกิจกรรมที่จะวัดกับวัตถุประสงค์ของกิจกรรม

ส่วนที่ 2 คือ คณะวิทยากรประเมินผลนักเรียนจากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการร่วมทำกิจกรรม

4) เกม หมายถึง กิจกรรมการละเล่น ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกถึงความสามารถเฉพาะตน ในการแข่งขันเพื่อให้ได้ชัยชนะ โดยปฏิบัติตามกฎ กติกา และข้อตกลงของเกม

ขั้นที่ 1 ขั้นนำ วิทยากรสนทนา พูดคุย กับนักเรียนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของเกม วิธีการเล่นเกม โดยเน้นให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการสนทนา โต้ตอบ เพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจตรงกัน

ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินการ วิทยากรชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับกฎ กติกา และแนวปฏิบัติต่างๆ ในการเล่นเกม เพื่อให้นักเรียนทุกคนทราบและเข้าใจตรงกัน เพื่อให้นักเรียนสามารถร่วมกิจกรรมได้อย่างถูกต้อง จากนั้นจึงให้นักเรียนทุกคนลงมือปฏิบัติตามกติกาที่กำหนด

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุปและประยุกต์ใช้ วิทยากรและนักเรียนทุกคนช่วยกันสรุปโดยการอภิปราย และแสดงความคิดเห็นซึ่งกันและกัน อาจดึงมาจากประสบการณ์โดยตรงของนักเรียนเอง หรือจากสิ่งที่ได้รับการเล่นเกม แล้วหาข้อสรุปให้เป็นหลักการของตนเอง เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผล คือ ส่วนที่ 1 ประเมินผลจากใบงานในท้ายกิจกรรมโดยระบุกิจกรรมที่จะวัดกับวัตถุประสงค์ของกิจกรรม และส่วนที่ 2 คือ คณะวิทยากรประเมินผลนักเรียนจากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการร่วมทำกิจกรรม

2.4 ขั้นตอนกิจกรรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน ประกอบด้วย 1) ขั้นนำ
2) ขั้นกิจกรรม 3) ขั้นวิเคราะห์ 4) ขั้นสรุป และ 5) ขั้นประเมินผล

3. ด้านผลลัพธ์ ของการพัฒนากระบวนการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน ประกอบด้วย
1) ด้านความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำ 2) ด้านทักษะภาวะผู้นำ และ 3) ด้านความพึงพอใจ

สำหรับข้อควรปฏิบัติในการจัดกิจกรรม หมายถึง แนวทางการปฏิบัติตนสำหรับผู้เข้าร่วมกิจกรรมระหว่างการดำเนินกิจกรรมเสริมสร้างภาวะผู้นำ เพื่อให้ผลลัพธ์จากการดำเนินกิจกรรมมีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งทั้งนักเรียนและคณะวิทยากรมีข้อควรปฏิบัติในการจัดกิจกรรม ได้แก่

- 1) ข้อควรปฏิบัติสำหรับคณะวิทยากรในการดำเนินจัดกิจกรรม
 - 1.1) เตรียมอุปกรณ์ ศึกษาเนื้อหา วิธีดำเนินกิจกรรมและเทคนิคต่าง ๆ ทุกครั้งก่อนจัดกิจกรรม
 - 1.2) ให้นักเรียนทุกคนได้รับทราบข้อควรปฏิบัติในการร่วม กิจกรรม
 - 1.3) เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นก่อน แล้วจึงแสดงความคิดเห็นตาม หรือแสดงความคิดเห็นในกรณีไม่เห็นด้วยพร้อมเหตุผลประกอบ
 - 1.4) ไม่ด่วนตัดสินคำตอบของนักเรียนว่าถูกหรือผิด แต่พยายามให้แสดงความคิดเห็นด้วยเหตุผลของเขา
 - 1.5) ใช้อารมณ์ขัน หรือแสดงท่าทีด้วยการยิ้มแย้ม แจ่มใสเป็นมิตรทั้งคำพูด น้ำเสียง และท่าทาง
 - 1.6) สังเกตและบันทึกการสังเกตเกี่ยวกับพฤติกรรมของ นักเรียนในกลุ่มขณะจัดกิจกรรม ทั้งพฤติกรรมที่แสดงออกและความรู้สึก
 - 1.7) ฟังและสะท้อนความรู้สึกและเรื่องราว (ความคิด) ของคำตอบของนักเรียนแต่ละคน
 - 1.8) ใช้คำพูดกระตุ้นให้นักเรียนคิด เพื่อแก้ปัญหาและหาคำตอบด้วยตนเองอย่างมีเหตุผล
 - 1.9) ถ้านักเรียนค้นหาคำตอบไม่ได้ หรือแก้ปัญหาบางอย่างไม่ได้ คณะวิทยากรอาจยกตัวอย่างคำตอบของตนนำทางได้
 - 1.10) กล่าวแสดงความรู้สึกชื่นชมพร้อมทั้งเหตุผล เมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์

2) ข้อควรปฏิบัติสำหรับนักเรียนในการร่วมกิจกรรม

- 2.1) นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น
- 2.2) นักเรียนสามารถพูดได้ครั้งละ 1 คน
- 2.3) ขณะที่เพื่อนแสดงความคิดเห็น ถ้านักเรียนจะแสดงความคิดเห็นในทางตรงกัน
ข้ามต้องให้เพื่อนแสดงความคิดเห็นเสร็จเสียก่อน
- 2.4) นักเรียนไม่ใช้คำพูดดูถูกซึ่งกันและกัน และรู้จักแสดงความรู้สึกชื่นชมกันและกัน
- 2.5) นักเรียนไม่ใช้คำพูดดูถูกตนเอง และรู้จักแสดงความรู้สึก
ชื่นชมตนเองเมื่อแสดงพฤติกรรมหรือวาทะที่ถูกต้องเหมาะสม
- 2.6) นักเรียนไม่พูดสอดแทรก ขัดจังหวะ ขณะที่เพื่อนพูดหรือแสดง
ความคิดเห็นยังไม่เสร็จ
- 2.7) นักเรียนไม่วิพากษ์วิจารณ์คำตอบของเพื่อน ๆ
- 2.8) นักเรียนแสดงออกด้วยความจริงใจ

สำหรับคู่มือการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน โรงเรียนศรีธาตุพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดทำ จำนวน 1 เล่ม
เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา โดยให้ฝึกปฏิบัติกิจกรรม มีองค์ประกอบดังนี้

- 1) หลักการและเหตุผล
 - 1.1) วัตถุประสงค์
- 2) ขอบเขตเนื้อหาในคู่มือ ประกอบด้วย
 - 2.1) แนวคิด
 - 2.2) วัตถุประสงค์
 - 2.3) เนื้อหา
3. ขั้นตอนกิจกรรม
 - 3.1) ชี้นำ
 - 3.2) ขั้นกิจกรรม
 - 3.3) ขั้นวิเคราะห์
 - 3.4) ขั้นสรุป
 - 3.5) ขั้นประเมินผล

ขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบความเหมาะสมร่างรูปแบบและร่างคู่มือการเสริมสร้างภาวะผู้นำ
นักเรียน โรงเรียนศรีธาตุพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.1 ตรวจสอบความเหมาะสมร่างรูปแบบและร่างคู่มือการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน
โรงเรียนศรีธาตุพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 สังกัดสำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านความเหมาะสม (Propriety) และด้านความเป็นไปได้ (Feasibility) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ประกอบด้วย

1) ผศ.ดร.จันทร์เพ็ญ พรหมโสภา สาขาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

2) ดร.แก้วกานต์ มณีจันทร์ อาจารย์วิทยาลัยเทคนิคดอนเมือง สาขาจิตวิทยาการศึกษา

3) อาจารย์ ดร.ธัญธร ศรีวิเชียร สาขาบริหารและพัฒนาศึกษา คณะคณะบัญชี และการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

4) นายเล็ก ขมื่นเขียว ตำแหน่ง ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญโรงเรียนศรีบุญเรืองวิทยาการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19

5) นายธีระวุฒิ พิทักษ์ชน ตำแหน่ง ศึกษาานิเทศก์ วิทยฐานะศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20

6) ดร.สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์ ผู้ช่วยเลขาธิการสภาการศึกษา สำนักงานสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

7) ดร.ศรีนวล ศรีหรั่ง สาขาบริหารและพัฒนาศึกษา โรงเรียนศรีธาตุพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20

3.2 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของ ร่างรูปแบบและร่างคู่มือการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน โรงเรียนศรีธาตุพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยตรวจสอบความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของร่างรูปแบบและร่างคู่มือการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน โรงเรียนศรีธาตุพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ข้อมูลที่ได้แบบประเมินนำมาตรวจให้คะแนน แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน หาค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด. 2545: 103) ดังนี้

- 5 หมายถึง มีความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้ระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้ระดับมาก
- 3 หมายถึง มีความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้ระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้ระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้ระดับน้อยที่สุด

3.3 การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

3.3.1 แบบประเมินความเหมาะสม ด้านความเหมาะสม (Propriety) และด้านความเป็นไปได้ (Feasibility) ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

- 1) ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการแนวใหม่
- 2) ร่างแบบประเมินรูปแบบและร่างแบบประเมินคู่มือการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน โรงเรียนศรีธาตุพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 3) นำแบบประเมินร่างรูปแบบและแบบประเมินร่างคู่มือการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน โรงเรียนศรีธาตุพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ ชุดเดิมกับระยะที่ 1 ชั้นตอนที่ 4 ข้อ 4.2.4 เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ความตรงตามเนื้อหา ความตรงตามโครงสร้าง และความเหมาะสมของภาษาโดยใช้ค่าความสอดคล้องระหว่างกระบวนการกับวัตถุประสงค์ หรือเนื้อหา (IOC : Index of item objective congruence) ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคัดเลือกคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่า 0.5 ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ พบว่าทุกข้อมีค่าความสอดคล้องมากกว่า 0.5 คิดเป็นร้อยละ 100 การตรวจพิจารณาข้อคำถามใช้เกณฑ์ ดังนี้
 - ให้คะแนน +1 ถ้าแน่ใจว่ารูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบฯ มีกระบวนการสอดคล้องตรงตามวัตถุประสงค์
 - ให้คะแนน 0 ถ้าไม่แน่ใจว่ารูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบฯ มีกระบวนการสอดคล้องตรงตามวัตถุประสงค์
 - ให้คะแนน -1 ถ้าแน่ใจว่ารูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบฯ มีกระบวนการสอดคล้องไม่ตรงตามวัตถุประสงค์
- 4) ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ
- 5) นำแบบประเมินฯ มาจัดพิมพ์เป็นแบบประเมินฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปเก็บข้อมูลเพื่อทำการวิจัยต่อไป

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

นำแบบประเมินเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อประเมินร่างรูปแบบฯ และร่างคู่มือการใช้รูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน โรงเรียนศรีธาตุพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านความเหมาะสม (Propriety) และด้านความเป็นไปได้ (Feasibility)

3.5 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินรูปแบบก่อนนำไปใช้ โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังนี้

1) การพิจารณาด้านความเหมาะสม (Propriety) และด้านความเป็นไปได้ (Feasibility) ของร่างรูปแบบและคู่มือการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน โรงเรียนศรีธาตุพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นำค่าเฉลี่ยที่ได้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ในการแปลความหมาย (บุญชม ศรีสะอาด. 2545: 103) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้
ระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้
ระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้
ระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้
ระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้
ระดับน้อยที่สุด

2) การพิจารณา ด้านความเหมาะสม (Propriety) และด้านความเป็นไปได้ (Feasibility) ขององค์ประกอบของรูปแบบโดยวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องของร่างรูปแบบและคู่มือการเสริมสร้างภาวะผู้นำแต่ละข้อต้องมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป

ขั้นตอนที่ 3 ปรับปรุงร่างรูปแบบฯและร่างคู่มือการใช้รูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน

1) ผู้วิจัยปรับปรุงได้ร่างรูปแบบและร่างคู่มือการใช้รูปแบบภาวะผู้นำนักเรียน โรงเรียนศรีธาตุพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2) จัดพิมพ์รูปแบบและคู่มือการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน โรงเรียนศรีธาตุพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อนำไปใช้ในระยะต่อไป

3) ได้รูปแบบและคู่มือการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน โรงเรียนศรีธาตุพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 4 จากการพัฒนารูปแบบฯ และร่างคู่มือการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน ประกอบด้วย 1) การหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม 2) การทดสอบวัดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับภาวะผู้นำ 3) การประเมินพฤติกรรมนักเรียน และ 4) ประเมินความพึงพอใจ

4.1 การหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม

4.1.1 การหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม การเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียนโรงเรียนศรีธาดุพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้ดำเนินการการสร้างและหาคุณภาพของชุดกิจกรรม ตามขั้นตอน ดังนี้

1) ศึกษาเนื้อหาที่จะใช้จัดกิจกรรมเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน จากองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำ แล้วทำการวิเคราะห์และกำหนดหน่วยการจัดกิจกรรมและพัฒนากิจกรรมย่อย โดยแบ่งเป็น 3 หน่วยกิจกรรม ดังนี้

- 1.1) กิจกรรมหน่วยที่ 1 มิตรภาพสัมพันธ์ฉันกับเธอ
- 1.2) กิจกรรมหน่วยที่ 2 คุณธรรมนำชีวิต
- 1.3) กิจกรรมหน่วยที่ 3 วิสัยทัศน์แห่งผู้นำ

2) ศึกษาวิธีการเขียนและพัฒนากิจกรรมย่อย ตามแนวคิดทฤษฎีและเอกสารวิชาการต่าง ๆ

3) เขียนกิจกรรมย่อยโดยมีเนื้อหาครอบคลุมองค์ประกอบของภาวะผู้นำ ดังนี้

- 3.1) กิจกรรมหน่วยที่ 1 มิตรภาพสัมพันธ์ฉันกับเธอ ประกอบด้วย
 - กิจกรรมที่ 1 มนุษย์สัมพันธ์
 - กิจกรรมที่ 2 ความเชื่อมั่นในตนเอง
 - กิจกรรมที่ 3 ทักษะการแก้ปัญหา
- 3.2) กิจกรรมหน่วยที่ 2 คุณธรรมนำชีวิต ประกอบด้วย
 - กิจกรรมที่ 4 ความซื่อสัตย์
 - กิจกรรมที่ 5 ความเสียสละ
 - กิจกรรมที่ 6 ความรับผิดชอบ
- 3.3) กิจกรรมหน่วยที่ 3 วิสัยทัศน์แห่งผู้นำ ประกอบด้วย
 - กิจกรรมที่ 7 วิสัยทัศน์แห่งผู้นำ

4) นำชุดกิจกรรมที่สร้างขึ้น เสนอผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิชุดเดิมกับ ระยะที่ 1 ขั้นตอนที่ 4 ข้อ 4.2.4 เพื่อขอคำแนะนำในส่วนที่ยังบกพร่อง

- 5) นำชุดกิจกรรมที่สร้างขึ้น มาปรับปรุง แก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ
- 6) นำชุดกิจกรรม ไปทดลองใช้กับนักเรียนโรงเรียนศรีธาดุพิทยาคม ที่ไม่ใช่

กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 45 คน ผลการทดลอง พบว่า นำชุดกิจกรรม เหมาะสมกับเวลาที่กำหนด และในการจัดกิจกรรมแต่กิจกรรม นักเรียนมีความสนใจ ตั้งใจในการร่วมกิจกรรมเป็นอย่างดี นักเรียนสนใจกิจกรรม มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติกิจกรรม และพบว่า ชุดฝึกกิจกรรมเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียนมีประสิทธิภาพ เท่ากับ 84.00/84.64 และผู้วิจัยได้หาประสิทธิภาพของชุดฝึกกิจกรรม

เสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน ครั้งที่ 2 ใช้กับนักเรียน จำนวน 50 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มเดิม มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 85.07/86.12

7) จัดพิมพ์ชุดกิจกรรมเพื่อนำไปใช้กับการพัฒนาภาวะผู้นำนักเรียนกับนักเรียน กลุ่มตัวอย่างต่อไป

4.2 แบบทดสอบวัดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับภาวะผู้นำ

วิธีการสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยใช้แบบทดสอบความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับภาวะผู้นำ ได้ดำเนินการการสร้างและหาคุณภาพของแบบทดสอบวัดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับภาวะผู้นำ ตามขั้นตอน ดังนี้

1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของภาวะผู้นำนักเรียน เพื่อเป็นแนวทาง ในการสร้างแบบทดสอบ

2) สร้างแบบทดสอบวัดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับภาวะผู้นำ เป็นแบบทดสอบ แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ให้ครอบคลุมเนื้อหา

3) นำแบบทดสอบวัดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับภาวะผู้นำ ที่สร้างขึ้นเสนอ ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องผู้ทรงคุณวุฒิชุดเดิมกับ ระยะที่ 1 ขั้นตอนที่ 4 ข้อ 4.2.4 ให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) ความครอบคลุมของเนื้อหา และด้านการใช้ภาษา ความเหมาะสมความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของข้อคำถาม โดยการหาค่าดัชนี ความเหมาะสมระหว่างข้อคำถามกับลักษณะเฉพาะของเนื้อหา (IOC) แล้วคัดเลือกคำถามที่มีค่าดัชนี ความสอดคล้องมากกว่า 0.5 ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ พบว่า มีค่าความสอดคล้อง 0.80-1.00 การตรวจพิจารณาข้อคำถามใช้เกณฑ์ ดังนี้

ให้คะแนน +1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสามารถวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์

ให้คะแนน 0 ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสามารถวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์

ให้คะแนน -1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่สามารถวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์

4) วิเคราะห์ข้อมูลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามของ แบบทดสอบกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยใช้สูตร IOC (Index of Item Objective congruence) (สมนึก ภัททิยธนี. 2541: 167) โดยเลือกข้อสอบที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ถึง 1.00 เป็นแบบทดสอบ ที่อยู่ในเกณฑ์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาที่ใช้ได้ ปรากฏว่าได้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 ถึง 1.00

5) นำแบบทดสอบ ไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 30 คน หาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับตามวิธีการของ Lovett (บุญชม ศรีสะอาด. 2543: 93) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ เท่ากับ 0.89

6) นำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกตามวิธีของ เบรตแนน (Brennan) (บุญชม ศรีสะอาด. 2543: 87) คัดเลือกข้อสอบที่มีค่าอำนาจจำแนก ระหว่าง 0.20 ถึง 1.00 ปรากฏว่า

ได้ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.25 ถึง 0.74 จึงคัดเลือกแบบทดสอบ จำนวน 30 ข้อ เพื่อจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์ในการทดลองจริง

4.3 แบบสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกถึงภาวะผู้นำนักเรียน

4.3.1 การตรวจสอบความเหมาะสมของแบบสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกถึงภาวะผู้นำนักเรียน โดยผู้ทรงคุณวุฒิชุดเดิมกับ ระยะที่ 1 ชั้นตอนที่ 2 ข้อ 2.1

4.3.2 แบบสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกถึงภาวะผู้นำนักเรียน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 3 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน หาค่าเฉลี่ย ดังนี้

- 3 หมายถึง มีทักษะภาวะผู้นำระดับดี
- 2 หมายถึง มีทักษะภาวะผู้นำระดับปานกลาง
- 1 หมายถึง มีทักษะภาวะผู้นำระดับปรับปรุง

4.3.2 การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกถึงภาวะผู้นำนักเรียน โดยได้ดำเนินการการสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ ตามขั้นตอน ดังนี้

- 1) ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทักษะภาวะผู้นำนักเรียน
- 2) ร่างแบบสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกถึงทักษะภาวะผู้นำนักเรียน
- 3) นำแบบสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกถึงภาวะผู้นำนักเรียน เสนอผู้ทรงคุณวุฒิชุดเดิมกับระยะที่ 1 ชั้นตอนที่ 4 ข้อ 4.2.4 เพื่อตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา ความตรงตามโครงสร้าง และความเหมาะสมของภาษาโดยใช้ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ หรือเนื้อหา (IOC : Index of item objective congruence) ให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ แล้วคัดเลือกคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่า 0.5 ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ พบว่า มีค่าความสอดคล้อง 0.80-1.00 การตรวจพิจารณาข้อคำถามใช้เกณฑ์ ดังนี้ ดังนี้

ให้คะแนน +1 ถ้าแน่ใจว่ารายการสังเกตพฤติกรรมวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์

ให้คะแนน 0 ถ้าไม่แน่ใจว่ารายการสังเกตพฤติกรรมวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์

ให้คะแนน -1 ถ้าแน่ใจว่ารายการสังเกตพฤติกรรมได้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์

- 4) ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ
- 5) นำแบบสังเกตพฤติกรรม มาจัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปเก็บข้อมูลเพื่อทำการวิจัยต่อไป

4.3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

นำแบบสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกถึงทักษะภาวะผู้นำที่ผ่านขั้นตอนการสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ โดยผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบแล้วนำไปใช้กับนักเรียนต่อไป

4.3.4 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกถึงทักษะภาวะผู้นำนักเรียน โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละ ดังนี้

1) การพิจารณาแบบประเมินทักษะภาวะผู้นำ โดยนำค่าเฉลี่ยที่ได้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ในการแปลความหมาย ดังนี้

คะแนน 3 หมายถึง มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงทักษะภาวะผู้นำอยู่ในระดับมาก

คะแนน 2 หมายถึง มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงภาวะผู้นำอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนน 1 หมายถึง มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงภาวะผู้นำอยู่ในระดับปรับปรุง

2) การพิจารณาพฤติกรรมที่แสดงออกถึงภาวะผู้นำ วิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องแต่ละข้อต้องมีคะแนน 2 ขึ้นไป

4.4 แบบประเมินความพึงพอใจ

4.4.1 วิธีการสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

1) ศึกษาทฤษฎีและวิธีการสร้างแบบวัดความพึงพอใจ ชนิดมาตราส่วนประมาณค่าและเกณฑ์การแปลผล (บุญชม ศรีสะอาด. 2545: 66–80) และวิธีการสร้างแบบวัดความพึงพอใจจากเอกสารจิตวิทยาการศึกษา (ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2534: 215–220)

2) สร้างแบบประเมินความพึงพอใจ ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

3) สร้างข้อคำถามแล้วเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อพิจารณาความถูกต้องของภาษาและข้อคำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจ

4) นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ความคำแนะนำและข้อเสนอแนะ ผู้ทรงคุณวุฒิชุดเดิมกับ ระยะเวลาที่ 1 ขั้นตอนี่ 4 ข้อ 4.2.4

5) ปรับปรุงตามคำแนะนำและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

6) จัดพิมพ์แบบประเมินความพึงพอใจฉบับจริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

4.4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจากผู้เข้าร่วมกิจกรรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน โรงเรียนศรีธาตุพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.5.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การตรวจคะแนนแบบสอบถามความพึงพอใจ ซึ่งมีเกณฑ์แปลความหมาย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2543: 100)

5 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับมาก

- 3 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับน้อยที่สุด

2) วิเคราะห์ข้อมูลโดยสอบถามความพึงพอใจของผู้ใช้รูปแบบประเมินหลังการใช้รูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน ซึ่งมีเกณฑ์แปลความหมายค่าเฉลี่ยดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2543: 100)

- 4.51 – 5.00 แปลความว่า มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด
- 3.51 – 4.50 แปลความว่า มีความพึงพอใจระดับมาก
- 2.51 – 3.50 แปลความว่า มีความพึงพอใจระดับปานกลาง
- 1.51 – 2.50 แปลความว่า มีความพึงพอใจระดับน้อย
- 1.00 – 1.50 แปลความว่า มีความพึงพอใจระดับน้อยที่สุด

ระยะที่ 3 การนำรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียนไปใช้และการประเมินความพึงพอใจการใช้รูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำ โรงเรียนศรีธาตุพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 1 นำรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียนไปใช้กับนักเรียน โรงเรียนศรีธาตุพิทยาคม อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ศึกษาคู่มือการใช้รูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน โรงเรียนศรีธาตุพิทยาคม อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. การเตรียมการใช้รูปแบบ

2.1 จัดเตรียมสถานที่และอุปกรณ์ในการทดสอบก่อนและหลังทำกิจกรรมพัฒนาภาวะผู้นำนักเรียน

1) จัดสถานที่ในการทำการทดสอบก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียนให้มีบรรยากาศที่ถ่ายเทสะดวก จัดโต๊ะเก้าอี้ให้เหมาะสมและเพียงพอต่อการทดสอบก่อนและหลังการจัดกิจกรรมพัฒนาภาวะผู้นำนักเรียน

2) จัดเตรียมแบบทดสอบก่อนและหลังทำกิจกรรมพัฒนาภาวะผู้นำนักเรียน

2.2 จัดเตรียมสถานที่และอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมพัฒนาภาวะผู้นำนักเรียน

- 1) จัดสถานที่ในการทำกิจกรรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียนให้เหมาะสมกับกิจกรรมที่เตรียมไว้
- 2) จัดเตรียมเอกสาร ใบงาน ใบกิจกรรมที่จะใช้ในกิจกรรมพัฒนาภาวะผู้นำนักเรียน

3. ทดสอบก่อนการจัดกิจกรรมเสริมสร้างภาวะผู้นำ โดยใช้แบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำ เพื่อวัดความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำของนักเรียนก่อนเข้ารับการเสริมสร้างภาวะผู้นำ

4. จัดกิจกรรมเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน ทั้ง 3 ชุดกิจกรรม (7 กิจกรรมย่อย) ดำเนินการ ดังนี้

4.1 สร้างบรรยากาศให้มีความเป็นกันเองกับนักเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนลดความวิตกกังวลและให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม

4.2 ก่อนทำกิจกรรมควรให้นักเรียนปฏิบัติภารกิจส่วนตัวให้เสร็จเรียบร้อย

4.3 อธิบายขั้นตอนและวิธีทำปฏิบัติกิจกรรม วิธีทำใบงานให้นักเรียนเข้าใจ

4.4 จัดกิจกรรมพัฒนาภาวะผู้นำนักเรียน โดยกิจกรรมที่จัดขึ้นนั้นเป็นกิจกรรมที่ใช้รูปแบบการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ มากกว่าการบรรยาย นักเรียนมีหน้าที่สร้างความรู้ด้วยตนเอง แสดงความคิดเห็น เพื่อให้เกิดการพัฒนาภาวะผู้นำ

4.5 จัดกิจกรรมเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน โดยมีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นนำ วิทยากรนำนักเรียนเข้าสู่เรื่องราวของกิจกรรม เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนสนใจและมีความพร้อมก่อนเข้าสู่กิจกรรม

ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินการ วิทยากรดำเนินการปฏิบัติกิจกรรม ในรูปแบบต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ โดยกิจกรรมแต่ละครั้งมีเนื้อหาเกี่ยวกับภาวะผู้นำนักเรียน 3 องค์ประกอบ 7 กิจกรรม โดยเด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ดำเนินไปและปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อตกลงของกลุ่ม

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุปวิทยากรและนักเรียนร่วมกันสนทนาสรุปและตอบคำถามเกี่ยวกับกิจกรรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียนทั้ง 3 ชุดกิจกรรม 7 กิจกรรมย่อย ตามกิจกรรมที่ได้มีส่วนร่วมในแต่ละครั้ง และให้คำชมเชยนักเรียนที่ร่วมกิจกรรม

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผล ประเมินผลจากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน ทั้งพฤติกรรมการแสดงออกและความรู้สึก

5. ทดสอบหลังการจัดกิจกรรมเสริมสร้างภาวะผู้นำ โดยใช้แบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำ เพื่อวัดความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำของนักเรียนหลังการเสริมสร้างภาวะผู้นำ

6. ประเมินผลการจัดกิจกรรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน โดยใช้แบบสอบถาม ความพึงพอใจ ใบงานรายกลุ่ม ใบงานเดี่ยว และการสังเกตจากพฤติกรรมที่แสดงออกและความรู้สึก ของนักเรียนตั้งแต่เริ่มต้นจนจบกิจกรรม

ขั้นตอนที่ 2 วิธีการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน

- 1) จัดประชุมร่วมกับครูที่ปฏิบัติหน้าที่งานกิจการนักเรียน เพื่อหามาตรการ ในการนำรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน โรงเรียนศรีธาตุพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปใช้อย่างต่อเนื่อง
- 2) เลือกกิจกรรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำให้กับนักเรียนตามกลุ่มที่คัดกรองนักเรียน เพื่อความสะดวกในการจัดกิจกรรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน
- 3) กำหนดขั้นตอนและวิธีการเสริมสร้างภาวะผู้นำให้กับนักเรียนตลอดปีการศึกษา
- 4) ประเมินความพึงพอใจกิจกรรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำทุกครั้ง เพื่อปรับปรุงกิจกรรม ให้ดีขึ้น

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินทักษะภาวะผู้นำ โดยการสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกถึงทักษะ ภาวะผู้นำนักเรียน หลังการจัดกิจกรรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินความพึงพอใจ มีขั้นตอน ดังนี้

4.1 ดำเนินการเก็บข้อมูลความพึงพอใจ หลังจากการจัดกิจกรรมเสริมสร้างภาวะผู้นำ นักเรียน เพื่อประเมินความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน โรงเรียนศรีธาตุ พิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน

4.2 การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน โรงเรียนศรีธาตุพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ซึ่งกำหนดแปลผลคะแนน ตามระดับความพึงพอใจ 5 ระดับ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545: 68–76) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด

3.51–4.50 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับมาก

2.51–3.50 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับปานกลาง

1.51–2.50 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับน้อย

1.00–1.50 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์หาคุณภาพเครื่องมือ

1.1 การหาความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบทดสอบวัดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะภาวะผู้นำนักเรียน โดยใช้สูตรดัชนีความสอดคล้อง IOC (สมนึก ภัททิยธนี. 2544: 221)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์กับเนื้อหา
หรือระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์

$\sum R$ แทน ผลรวมระหว่างคะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมด
N แทน จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมด

1.2 การหาค่าความยาก (P) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะภาวะผู้นำนักเรียนโดยใช้สูตรดังนี้ (สมนึก ภัททิยธนี. 2546: 199-200)

$$P = \frac{H-L}{2N}, \quad r = \frac{H-L}{N}$$

เมื่อ P แทน ค่าความยากของข้อสอบ
r แทน ค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบ
H แทน จำนวนคนในกลุ่มสูงตอบถูก
L แทน จำนวนคนในกลุ่มต่ำตอบถูก
N แทน จำนวนคนทั้งหมดในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

1.3 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งมีสูตรดังนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540: 125-126)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ α หมายถึง สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
n หมายถึง จำนวนข้อ
 S_i^2 หมายถึง คะแนนความแปรปรวนแต่ละข้อ

S_t^2 หมายถึง คะแนนความแปรปรวนทั้งฉบับ

1.4 การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียน โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ใช้สูตรดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545: 99)

$$\alpha = \frac{K}{K-1} \left[1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right]$$

เมื่อ α แทน ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น

k แทน จำนวนของเครื่องมือ

$\sum s_i^2$ แทน ผลรวมของความแปรปรวนของแต่ละข้อ

s_t^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนรวม

2. สถิติพื้นฐาน

2.1 ร้อยละ (Percent)

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ P แทน ร้อยละ

f แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ

N แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

2.2 ค่าเฉลี่ย (Mean) โดยใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด. 2545: 105)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{n}$$

เมื่อ \bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดของกลุ่ม

n แทน จำนวนของคะแนนในกลุ่ม

2.3 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ใช้สูตรดังนี้
(บุญชม ศรีสะอาด. 2545: 106)

$$S.D. = \sqrt{\frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S.D. แทน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
X แทน คะแนน
N แทน จำนวนคน
 \sum แทน ผลรวม

3. การหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน โดยใช้สูตร E1/E2 ดังนี้
(เผชิญ กิจระการ และสมนึก ภัททิยธนี. 2545: 44-49)

$$E_1 = \frac{\sum X}{A} \times 100$$

เมื่อ E₁ แทน ประสิทธิภาพของกระบวนการ
 $\sum X$ แทน คะแนนรวมของชุดกิจกรรมเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน
A แทน คะแนนเต็มของชุดกิจกรรมเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน
N แทน จำนวนนักเรียนทั้งหมด

$$E_2 = \frac{\sum F}{B} \times 100$$

เมื่อ E₂ แทน ประสิทธิภาพของผลลัพธ์
 $\sum f$ แทน คะแนนรวมของผลลัพธ์หลังเรียน
B แทน คะแนนเต็มของผลสอบหลังใช้ชุดกิจกรรมเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน
N แทน จำนวนนักเรียนทั้งหมด